

การศึกษาผลการดำเนินงานป่าชุมชน
ที่มีต่อคุณภาพชีวิตและการดำรงชีพของคนในชุมชนใน
พื้นที่ป่าชุมชนบ้านท่าขาม หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
The Study on the Work Outcome of Community Forest Implementation
Influencing Community People's Quality of Life and Living
Baan Ta Kaam Community Forest Moo.5, Tungwa Sub-district,
Tungwa District, Satun Province

โดย

สุรศักดิ์ กนกเนตรจมร

Surasak Kanoknetjamorn

สำนักงานป่าไม้จังหวัดสตูล กรมป่าไม้

ปีงบประมาณ พ.ศ.2546

การศึกษาผลการดำเนินงานป่าชุมชน
ที่มีต่อคุณภาพชีวิตและการดำรงชีพของคนในชุมชนใน
พื้นที่ป่าชุมชนบ้านท่าขาม หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
สุรศักดิ์ กนกเนตรจรม

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการดำเนินงานป่าชุมชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตและการดำรงชีพของคนในชุมชนในพื้นที่ป่าชุมชน 2) เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนในช่วงเวลาก่อนและหลังจากที่ได้มีการดำเนินงานป่าชุมชน ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ราษฎรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่โดยรอบป่าชุมชน จำนวน 100 คน และเข้าไปสำรวจสภาพพื้นที่ป่าชุมชนและสภาพทั่วไปของชุมชน รวมทั้งการสอบถามผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและราษฎรในชุมชนเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW ใช้ค่าสถิติอย่างง่ายในการอธิบายข้อมูล เช่น ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) และค่า Cramer's V ในการทดสอบความสัมพันธ์และระดับของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและใช้การทดสอบค่า t (t-test) ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 53 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 58 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 57 ประกอบอาชีพการเกษตร ร้อยละ 60 มีรายได้รวมต่อปีมากกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 29 อาศัยอยู่ในชุมชนมานานกว่า 10 ปี ร้อยละ 93 ไม่เคยพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ร้อยละ 54 ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ร้อยละ 54 เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาป่าชุมชน ร้อยละ 64 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มป่าชุมชน ร้อยละ 52 และไม่มีตำแหน่งหน้าที่ในการจัดการป่าชุมชน ร้อยละ 90 ตามลำดับ

จากผลของการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับคุณภาพชีวิตในปี พ.ศ.2546 ของคนรอบพื้นที่ป่าชุมชน บ้านท่าขามกับปัจจัยต่าง ๆ 10 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตได้แก่ เพศ การพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการพัฒนาป่าชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับปัจจัยเกี่ยวกับระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก รายได้รวมในรอบปีที่ผ่านมา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่มป่าชุมชน ไม่ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตแต่อย่างใด

จากผลของการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในปี พ.ศ.2542 (ก่อนการดำเนินงานโครงการป่าชุมชน) กับคุณภาพชีวิตในปี พ.ศ.2546 (หลังการดำเนินงานโครงการป่าชุมชน) ของคนในพื้นที่รอบป่าชุมชนบ้านท่าขาม พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมในปี พ.ศ.2546 ดีกว่าคุณภาพ

ชีวิตโดยรวมในปี พ.ศ.2542 โดยที่คุณภาพชีวิตในปี พ.ศ.2546 ดีกว่าคุณภาพชีวิตในปี พ.ศ.2542 ในด้านสภาพสังคมของตนเอง การรับรู้ทางการเมือง และความรู้สึกระหว่างภาค ส่วนทางด้าน สุขภาพกาย สุขภาพจิต สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ชีวิตครอบครัว ชีวิตการทำงาน ชีวิตการศึกษา และการมีกิจกรรมทางวัฒนธรรม มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะได้มีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป่าชุมชนที่ส่ง ผลต่อระดับคุณภาพชีวิต รวมทั้งการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ป่าชุมชน ทั้งก่อน และหลังจากที่ได้มีการดำเนินงานป่าชุมชน ในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ ทั่วทุกภาคของประเทศ เพื่อจะ ได้นำข้อค้นพบในการศึกษาไปสร้างองค์ความรู้ที่ชัดเจน และมีประโยชน์ในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น ต่อไป

คำหลัก : ป่าชุมชนบ้านท่าขาม, คุณภาพชีวิต